

Litteratur

ARKEOLOGI

Hans Christiansson, Åke Hyenstrand m. fl., *Nordsvensk forntid*, Umeå 1969, Pris kr. 35.

En samling uppsatser som belyser problem inom nordsvensk förhistoria. Den nordsvenska fornforskningen bedrivs nu alltmer intensivt sedan man efter sjöregleringsundersökningarna kunnat identifiera och klarare formulera problemställningarna. I boken ingår även uppländskt material såsom en komplicerad gravkonstruktion (äldre bronsålder) från Dragbyfältet (David Damell), ett eldstål (vikingatid) av västfinsk typ från Eke i Skuttunge socken (Per Kåks) samt ett vapenfynd (yngre järnålder) från Estuna (Stig Rydh).

Wilhelm Holmqvist m. fl., *Helgö*, Stockholm 1969. Pris inb. kr. 39.

En redogörelse för den välkända bo- och handelsplatsen i Mälaren med byggnadslämningar och verkstäder samt föremål av vardaglig och mer sensationell art, rikt illustrerad.

ALLMÄN KULTUR- OCH PERSONHISTORIA

Ivar Arnö, *Gårdar och öden på glömda mäläröar*, Stockholm 1969, Pris kr. 20.

En skildring av slott och gårdar på bl. a. Arnön, Oknön och Grönsö samt deras innehavares öden alltifrån medeltiden.

Fredrik Berg, *Veckholms hospital och barnaskola*, Uppsala 1969, Pris inb. kr. 15.

En redogörelse för hospitalet, en fattigvårdsinrättning och katekesskola donerad till Veckholms församling av Magnus Gabriel de la Gardie år 1653. Den skriftligt formulerade donationen respekterades av Karl XI och överlevde sålunda reduktionen i motsats till andra de la Gardies inrättningar. Den ursprungliga byggnaden brann ned 1701 och ersattes med en ny. Frihetstiden innebar för hospitalen att den tidigare sammanhängande fattig- och sinnessjukvården skildes åt. Särskilda kommunala fattighus inrättades och hospitalen skulle enbart tjäna den

statliga sinnessjukvården. Långdragna stridigheter om Veckholms hospital ledde till att donationens karaktär av pastoratets fattighus med skola blev bestående och en ny byggnad uppfördes 1798. Skolutrymmena blev efter 1842 års folkskolestadga otillräckliga, och andra lokaler användes vid sidan av hospitalsbyggnaden. Småskolan förblev dock i huset till 1906. År 1925, efter omfattande modernisering, nyinvides hospitalet såsom ålderdomshem.

Bengt Ingmar Kilström, *Härkeberga kyrka* (Sveriges kyrkor, Volym 123), Stockholm 1968, Pris kr. 23

Bengt Ingmar Kilström, *Litslena kyrka* (Sveriges kyrkor, Volym 127), Stockholm 1969, Pris kr. 23

En beskrivning av resp. kyrkas byggnadshistoria, stigluckor, klockstapel, medeltida muralmåleri och inventarier. Målningarna har givetvis ägnats stort utrymme, och det senmedeltida altarskåpet i Litslena har ingående behandlats. Båda böckerna är illustrerade med ritningar och foton.

Lennart Liljendahl, *Dannemora-Hargs järnväg*, Tierp 1969. Pris kr. 25. En berättelse om en bergslagsbanas historia. Som bakgrund skildras Dannemora bergslags öden och de äldre transportmedlen, hästforor för kortare landsträckor och lastbåtar för den egentliga fjärrtransporten. Lok och järnvägsstationer, ekonomi, funktion och sociala förhållanden skildras. Järnvägsmän berättar om sina minnen. Boken är tillägnad Sveriges rallare.

Göran Lindahl, *Magnus Gabriel de la Gardie, hans gods och folk*, Uppsala 1968, Pris kr. 15.

En översikt av M. G. de la Gardies egendomar, deras administration, arkitektur och allegoriska interiörutsmyckning. Mecenatens slottsbyggen och konstuppfattning analyseras, och framställningen avslutas med en kort redogörelse för de la Gardie och 1680-talets reduktion. Rikligt illustrerad.

Lars Gezelius